

กระบวนทัศน์เชิงพุทธจิตวิทยาในเพลงลูกทุ่ง*

BUDDHIST PSYCHOLOGICAL PARADIGM IN THAI COUNTRY SONGS

จำนงค์ ไชยมงคล

Jumnong Chaimongkol

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jumnglaw06@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องกระบวนทัศน์เชิงพุทธจิตวิทยาในเพลงลูกทุ่งไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา องค์ประกอบและกระบวนการของเพลงลูกทุ่งไทย เชิงพุทธจิตวิทยาทั้งหลักการ วิธีการ และเป้าหมายของเพลงลูกทุ่งไทย 2) สังเคราะห์เชิงบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุขในบทเพลงลูกทุ่งไทย และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทางด้วยพุทธจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญในการใช้ดนตรี จำนวน 17 รูป/คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังจำนวน 440 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distributions) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential analysis statistics) ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

* Received 29 July 2019; Revised 16 August 2019; Accepted 21 August 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. โครงสร้าง เนื้อหา องค์ประกอบและกระบวนการของเพลงลูกทุ่งไทยเชิงพุทธรจิตวิทยาทั้งหลักการ วิธีการ และเป้าหมายในขอบเขตของเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า มีโครงสร้างของเพลงเป็นศิลปะแบบชาวบ้านที่สัมผัสพร้อมกันทั้งนาฏกรรม การแสดง วรรณกรรม เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวในวิถีชีวิตชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก ครอบครัว วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และการเมืองการปกครอง ด้วยส่วนผสมของทัศนศิลป์เพื่อถ่ายทอดทำนอง จังหวะ และสาระของเพลง แม้ว่าเพลงจะมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก แต่เพลงลูกทุ่งที่เป็นอมตะก็จะปรากฏมีเนื้อหาที่กินใจด้วย โดยเฉพาะเนื้อหาที่เอื้อต่อความเข้าใจชีวิต เพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุข ดังนั้นนอกจากจะได้ความบันเทิงแล้ว ผู้ฟังที่ดียังได้รับสาระปัญญาจากเนื้อหาเพลงด้วย

2. การสังเคราะห์เชิงบูรณาการหลักพุทธรธรรมและหลักจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุขในบทเพลงลูกทุ่งไทยพบว่า มีการบูรณาการหลักพุทธรจิตวิทยาประกอบด้วย หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหา หลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและความสุขตามระบบศีล สมาธิ และปัญญา โดยองค์ธรรมทั้ง 3 เอื้อต่อกันและกันในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและความสุขของบุคคล พร้อมกับพัฒนาอินทรีย์หรือสมรรถนะของบุคคลตามหลักพละ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ส่วนความสุขพัฒนาตามองค์สมาธิ 5 ซึ่งประกอบด้วยปรามิทัย ปิติ ปัสสัทธิ สุข และสมาธิ

3. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธรจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทยพบว่า 1) การวัดผลคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธรจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เรียนคณะวิทยาศาสตร์ อาชีพรอบครัว เป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจและรับจ้าง สนใจองค์ประกอบเพลงด้านดนตรี เป็นกลุ่มกำหนดเพลง ให้ความสนใจต่อดนตรี ทำนอง และเนื้อหาสาระเพลงในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 มีความสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 เพศมีผลต่อความแตกต่างในความพึงพอใจด้านภาษาในบทเพลง ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา อาชีพรอบครัว จุดสนใจเพลง และการกำหนด/ไม่กำหนดเพลง มีความแตกต่างในระดับความพึงพอใจในตัวศิลปิน ดนตรี เนื้อหาภาษาคุณธรรม และความสุขด้านปรามิทัย ปิติ ปัสสัทธิ สุข และสมาธิ 2) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธรจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า รูปแบบการพัฒนา

สอดคล้องกับหลักการพัฒนาในกระบวนการอริยสัจ 4 คือ ในแง่ของเนื้อหาสาระเพลง ผู้ประพันธ์ได้บรรยายสภาพปัญหาหรือทุกข์ของสังคม สาเหตุหรือสมุทัยของปัญหาการพ้นจากปัญหา คือ นิโรธ แนวทางที่ทำให้พ้นจากสภาพปัญหา การแต่งเพลงตามกระบวนการแห่งอริยสัจ คือ การกำหนดปัญหาได้ครอบคลุม การรู้เหตุผลของประเด็นที่จะนำเสนอ การชี้ทางออก และเสนอวิธีแก้ไขปัญหาหรือทางออกของปัญหา และด้วยเหตุที่เพลงลูกทุ่งไทยมีความหลากหลาย ยึดหยุ่นทั้งในแง่ของเนื้อหา เป้าหมายและวิธีการ จึงทำให้เพลงลูกทุ่งไทยสามารถที่จะสังเคราะห์เชิงบูรณาการเนื้อหาและความเป็นจริงเชิงบวกได้หลากหลายสอดคล้องกับกาลเทศะตามหลักพุทธจิตวิทยาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, พุทธจิตวิทยา, เพลงลูกทุ่งไทย

Abstract

The thesis entitled ‘Buddhist Psychology for Development of Virtues and Happiness in Thai Country Songs’ is of 3 objectives: 1) to analyze the structure, content, elements and process of country songs based on Buddhist Psychology in terms of principles, methods and goals of Thai country songs; 2) to integrally synthesize the Buddhadhamma and Psychological principles for the development of virtues and happiness in Thai country songs; and 3) to propose the development model of virtues and happiness based on Buddhist Psychology in Thai country songs. This study is a Mixed methods research between a qualitative research and quantitative one, using an In-depth interview to collect qualitative data from 17 key informants and questionnaire to collect quantitative data from 440 samples who are students of King Mongkul Institute of Technology Ladgrabang. A content analysis is used to analyze qualitative data and statistics including Frequency, Percentage, Mean and Inferential analysis statistics comprising t-test, F-test and One-way ANOVA are used to analyze quantitative data.

Results are as follows.

1. From the analyzing of the structure, content, elements and process of country songs based on Buddhist Psychology in terms of principles, methods and goals of Thai country songs it found that Thai country songs structure consisted of dramatic works, acting and literature for transmitting the story in walks of villagers' life regardless of love, family, culture, tradition, religion, politics and administration partially mixed with visual arts to transmit melody, rhythm and content of the country songs even if it basically emphasized the entertainment but the classical country songs were of profound contents related to the understanding of life for the development of virtues and happiness, so besides the entertainment good listeners had got a wisdom from the content of country songs as well.

2. Regarding the integrally synthesizing of the Buddhadhamma and Psychological principles for the development of virtues and happiness in Thai country songs it revealed that the integration of Buddhist Psychology found in Thai country songs included the Four Noble Truths that was basically the problems solving process, the principle of Threefold Training which was the development process of virtues and happiness called the systems of precept, concentration and wisdom the three of which were related to each other in the development process of people's virtues and happiness and the development of power or competency of people as Five Powers including faith, effort, mindfulness, concentration and wisdom, besides, the happiness was also developed as 5 elements of concentration comprising satisfaction, coolness, cheery, happiness and calmness.

3. With regard to the proposal of the development model of virtues and happiness based on Buddhist Psychology in Thai country songs it found as follows: 1) The measurement of virtues and happiness based on Buddhist

Psychology in Thai country songs it revealed that the most respondents were female, fresh, belonging to Faculty of Science, their family's occupations as public servants/state enterprise and hires, being interested in elements of music, self-determination of songs, being interested in melody, rhythm and content of the country songs the mean of which was high at 3.98, they were highly happy at the mean of 3.61, besides it showed their sex effected on the difference of their satisfaction with the language in the song and it also showed that their class of study, faculty, family's occupation, points of music interests and determination/non-determination of songs were different in the level of satisfaction with singers, music, content, language, virtues and happiness in terms of satisfaction, coolness, cheery, happiness and calmness. 2) The development model of virtues and happiness based on Buddhist Psychology in Thai country songs it revealed that the development model was related to the development principle in the process of the Four Noble Truths in terms of the content of songs. The authors explained the condition of problems or social problems, its causes, cessation of problems and ways out of problems. Composing a song as the process of the Four Noble Truths was the determination of problems covered the realization of reasons of points, ways out and solutions and because Thai country songs were various and flexible in the aspects of content, goal and methods they could have integrally synthesized contents and positive reality in multi-dimension in association with circumstances based on Buddhist Psychology with the end.

Keywords: Paradigm, Buddhist Psychological, Thai Country Songs

บทนำ

ความสำเร็จของกิจกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นมิติใด ผู้ที่สำเร็จมากกว่าคือผู้ที่สามารถบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ได้หลากหลายสาขา เพราะความสามารถในการ

ประสานความหลากหลายของศาสตร์มากกว่า หมายถึงการใช้องค์ความรู้และหลักปฏิบัติได้จากหลาย ๆ มุมมอง จึงสามารถดัดแปลงงาน สร้างสรรค์ได้สอดคล้องกับความแตกต่างแห่งพฤติกรรมและจิตสำนึกจริงของกลุ่มเป้าหมายมากกว่า เช่นเดียวกับพระพุทธองค์ที่สามารถเผยแผ่หลักพุทธธรรมได้อย่างแพร่หลายและรวดเร็วกว่าเจ้าลัทธิอื่นในสมัยนั้น เพราะพระพุทธองค์สมัยที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะพระองค์ได้จบวิชาการในพุทธกาลเกือบทุกสาขา แม้วัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระศาสนาของพระองค์มีเป้าหมายเพื่อเผยแผ่พระธรรมวินัย แต่กระบวนการในการเสนอหลักธรรม พระพุทธองค์ก็สามารถใช้ภาษาและกุศโลบายสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน และอีกอย่างหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากความสำเร็จและความมั่งคั่งทางวัตถุที่สูงกว่าต้องอาศัยความรู้ที่รอบด้านกว่า ความมั่งคั่งและความสำเร็จภายใน ยิ่งจำเป็นต้องบูรณาการมากกว่า ความสำเร็จภายในซึ่งมีหน่วยวัดความสำเร็จสูงสุดของหน่วยวัดที่เป็นจุดหมายปลายทางของเป้าหมายทั้งหมด ได้แก่ ความสุข แม้ว่ามนุษย์ได้ประยุกต์หลักพุทธศาสนา หลักจิตวิทยา หรือแม้แต่บทเพลงเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการมีชีวิตที่ดี ไม่ว่าจะเป็นความมั่งคั่งทางวัตถุ การมีสุขภาพกายที่ดี เกียรติยศชื่อเสียง แต่เป้าหมายพื้นฐาน หรือเป้าหมายสุดท้ายของเป้าหมายทุกอย่าง คือความสุขนั่นเอง แม้ระดับและความหมายแห่งความสุขจะแตกต่างกันระหว่างเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของศาสตร์ทางจิตและกิจกรรมเพลง (พรเลิศ อิฐฐ์, 2554) ความสุขและคุณธรรมที่เกี่ยวข้องก็เป็นสิ่งเดียวและสากลมากกว่าเป้าหมายใด ๆ อีกอย่างหนึ่งเราอาจจะถามกลับว่า ชีวิตของปัจเจกชนหรือชีวิตทางสังคมที่ดิ้นรนเพื่อพัฒนาและประสบผลสำเร็จได้มากมาย แต่หากเราไม่มีความสุขเลย แล้วความสำเร็จเหล่านั้นจะมีความหมายอะไร สุขภาวะของจิต หรือคุณธรรมสมาธิในพระพุทธศาสนา 5 ข้อ คือ ความร่าเริงเบิกบานใจ (ปราโมทย์) ความอิ่มใจ (ปิติ) ความสงบรื่นเริงใจ (ปีสัสathi) ความฉ่ำชื่นรื่นใจ (สุขะ) และภาวะที่จิตแน่วแน่อยู่ตัว (สมาธิ) เป็นเป้าหมายทางจิตใจ (Psychological หรือ Emotional) ที่สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงเน้นอยู่เสมอ ถ้าใครปฏิบัติธรรมได้ผล มีความก้าวหน้า ก้าวด้วยสุขภาวะ หรือคุณธรรมหรือคุณภาพจิตดังกล่าว ในทางตรงข้ามถ้าใครปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่ว่าจะมุ่งมั่นเคร่งครัดจริงแค่ไหน แต่หากผลการปฏิบัตินั้นไม่นำผลเป็นสุขก็ถือว่าการปฏิบัตินั้นผิดทาง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ที่จะศึกษาโครงสร้างทางจิตวิทยากระบวนการธรรมชาตินุษย์เชิงจิตวิทยาในเพลงลูกทุ่งไทย และโครงสร้างทางจิตวิทยาและในพุทธธรรม เพื่อสร้างแบบจำลอง

และตัวอย่างเพลงลูกทุ่งไทยตามหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างความสุขคุณธรรมและความสุข โดยมีเป้าหมายคือส่งเสริมคุณค่าความจริงในแง่ของประสบการณ์ทางอารมณ์ และการรู้คิดอันเกิดจากองค์ประกอบของเพลงทั้งด้านดนตรี ทำนอง จังหวะและองค์ประกอบที่ส่งเสริมสุนทรีย์อารมณ์ และปัญญาหรือสื่อสารไว้ในเนื้อหาสาระของเพลงที่เกี่ยวกับความจริงของชีวิตของปัจเจกบุคคลและของสังคมไทยตามหลักพุทธธรรม และเพื่อพัฒนาระบบการสร้างเพลงส่งเสริมวิชาการทางจิตวิทยาและที่สำคัญเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมให้แพร่หลาย มีคุณูปการต่อสังคมในวงกว้างสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่งไทยเชิงพุทธจิตวิทยาทั้งหลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในขอบเขตของเพลงลูกทุ่งไทย
2. เพื่อสังเคราะห์เชิงบูรณาการหลักพุทธธรรมและจิตวิทยาสร้างคุณธรรมและความสุขในบทเพลงลูกทุ่งไทย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์เชิงพุทธจิตวิทยาในเพลงลูกทุ่งไทย เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาระหลักธรรม ความเป็นจริงและกระบวนทัศน์ในส่วนที่เป็นแกนสำคัญในเพลงลูกทุ่งไทยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ทฤษฎีจิตวิทยาและกำหนดเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเสนอ สาระหลักธรรม ความรู้ทางจิตวิทยาที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ตามหลักพุทธศาสนา จิตวิทยา นิเทศศาสตร์ จิตวิทยาการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุข โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านพุทธศาสนา นักจิตวิทยา ผู้มีประสบการณ์และนักวิชาการด้านเพลงลูกทุ่ง โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการพัฒนาคุณธรรมและความสุขตามหลักพุทธจิตวิทยา ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทยและบาลี) ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งเอกสาร ตำรา บทความต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในประเด็นหลักที่สำคัญที่เกี่ยวกับการสื่อสารและการพัฒนาคุณธรรมและความสุขแนวพุทธจิตวิทยา คือ พุทธลีลาในการสอน 4 อนุปพิภกา เป็นต้น พร้อมทั้งบทบาทและพุทธกิจของพระพุทธเจ้า ที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการสื่อสาร

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี โดยการศึกษาจากตำราทางด้านนิเทศศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ เอกสาร บทความต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในประเด็นเกี่ยวกับ การพัฒนาและการนำเสนอเพลงลูกทุ่งเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุข

2. วิเคราะห์หลักการสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

2.1 วิเคราะห์จิตวิทยาการสื่อสารและกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและความสุขทางสังคมตามหลักจิตวิทยาพุทธ จากพระไตรปิฎก เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งในหนังสือ บทความ เอกสารวิชาการอื่น ๆ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการสร้างและการนำเสนอในบทเพลงลูกทุ่งเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุข

2.2 วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาเชิงบวก จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาบุคลิกภาพ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งในหนังสือ บทความ เอกสารวิชาการอื่น ๆ และงานวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการสื่อสาร การพัฒนาคุณภาพจิตและความสุข โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีความต้องการ ทฤษฎีบุคลิกภาพ จิตวิทยาองกาม ในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการสื่อสารเพื่อการสร้างคุณภาพจิตและความสุขในบทเพลงลูกทุ่ง

2.3 ศึกษารูปแบบการพัฒนา และการนำเสนอเพลงลูกทุ่งเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุข

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับภาษาไทยและภาษาบาลี โดย จากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับสาระและการนำเสนอ ทางจิตวิทยาการสื่อสาร

หลักนิเทศศาสตร์ หลักสุนทรียศาสตร์ และหลักสังคมวิทยา ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทย โดยมีขอบเขตวิจัยด้านเนื้อหา ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักธรรมจากพระไตรปิฎก หลักการ เหตุผลในจิตวิทยา และทฤษฎีต่างๆ ในกระบวนการสร้างและถ่ายทอดบทเพลงลูกทุ่งจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาทัศนคติและประสบการณ์ ครูเพลง นักวิชาการ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนำเสนอ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ และกลยุทธ์ในการนำเสนอสาระเพลง

3.3 วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการองค์ความรู้ทั้งจากพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ครูเพลง ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการนำเสนอสาระเพลงที่มีประสิทธิภาพ

3.4 นำเสนอเพลงลูกทุ่งไทยที่ตอบสนองต่ออารมณ์ จิตนาการ และสาระเชิงพุทธจิตวิทยา

3.5 ศึกษาระดับและความแตกต่างในระดับเจตคติ ความเข้าใจ และแรงจูงใจของผู้ฟังเพลง ต่อเพลงที่เป็นกรณีศึกษา

3.6 สรุปผลการศึกษาวิจัยและเสนอแนะ

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประชากร

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้มีความรู้เชิงพุทธจิตวิทยา นักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพลงลูกทุ่งด้านการประพันธ์เพลง ดนตรี จำนวน 17 รูป/คน

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการสำรวจทัศนคติต่อคุณธรรมและระดับความสุข ประกอบด้วย ประชากร นักศึกษาผู้ฟังเพลงลูกทุ่ง และลงทะเบียนเรียนวิชาทักษะแห่งความสุข (Happiness Skills) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังทักษะความสุข จำนวน 1,900 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาผู้ฟังเพลงลูกทุ่ง และลงทะเบียนเรียนวิชา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2561/2 จำนวน 440 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา พบว่า

1. การวิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่งไทยเชิงพุทธจิตวิทยา ทั้งหลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในขอบเขตของเพลงลูกทุ่งไทย บทเพลงเป็นศิลปะที่สัมผัสพร้อมกันทั้งนาฏกรรม การแสดงที่ผสมด้วยวรรณกรรม เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว สาระ ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ ความเป็นจริง วัฒนธรรมประเพณี หรือวิถีชีวิตอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ด้านการเมืองการปกครอง ชีวิตความสัมพันธ์ และส่วนผสมของดนตรีและทัศนศิลป์ ซึ่งถ่ายทอดทำนอง จังหวะ อาจจะใช้ตัวศิลปินนักร้อง ภาษาที่ใช้ประพันธ์ ดนตรี จังหวะ และทำนองที่เหมาะสม แม้ว่าเพลงลูกทุ่งจะให้ความสำคัญต่อความเพลิดเพลิน อารมณ์ ความรู้สึกเป็นหลัก แต่ผู้ประพันธ์ก็สอดแทรกสาระหรือความจริงที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุขของผู้ฟัง ผู้ฟังนอกจากจะฟังเพื่อความสนุกสนานบันเทิงแล้ว ผู้ฟังมุ่งจะเข้าใจสาระย่อมจะได้รับรู้จากเรื่องราวและเนื้อหาในบทเพลงนั้น

2. การสังเคราะห์เชิงบูรณาการหลักพุทธธรรมและจิตวิทยาสร้างคุณธรรมและความสุขในบทเพลงลูกทุ่งไทย หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขประกอบด้วยหลักธรรมที่เป็นใจความสำคัญพื้นฐาน คือ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามกระบวนการพุทธจิตวิทยา ขั้นตอนการพัฒนา คือ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วยศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา ในการสร้างสุขบุคคลต้องอาศัยปัจจัยเบื้องต้น 2 ประการ เพื่อการพัฒนาไปตามเส้นทาง คือ หลักการพึ่งผู้อื่นที่เป็นกัลยาณมิตรที่คุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม ส่วนผู้ที่ก้าวหน้าในกระบวนการพัฒนาจะมีความเข้มแข็งตามลำดับตามหลักอินทรีย์ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ส่วนผู้ที่มีคุณสมบัติสมบูรณ์ตามหลักพุทธคุณ 3 คือ ปัญญาธิคุณ วิสุทธิคุณ และกรุณาคุณ และหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและความสุข เป็นผลจากการศึกษาวิจัยทางจิตวิทยาที่ค้นพบตัวแปรที่มีผลต่อความสุขแตกต่างกันออกไป แต่โดยสรุปกล่าวถึงปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ สิ่งเร้าภายนอก ซึ่งหมายถึง ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางชีว ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยภายใน คือ ศักยภาพของอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ การคิด ความจำ การแก้ปัญหา ทัศนคติ แรงจูงใจ สุขภาพจิต และพฤติกรรมในการแก้ปัญหาในรูปของการตอบสนอง รวมถึงผลลัพธ์ของการตอบสนอง หากตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวมามีความเหมาะสมก็จะทำให้

บุคคลมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงคุณค่าและคุณภาพจิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความสามารถที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่สุขภาวะทางจิตที่สมบูรณ์ ซึ่งอาจเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น ปรกติความเบิกบานจากการดำรงอยู่ ความเบิกบานอย่างลึกซึ้ง จิตที่มีสุขภาพดียิ่ง มิใช่แค่ความเพลิดเพลินชั่วคราวช่วยยาม แต่เป็นคุณสมบัติทางจิตที่สำคัญ คือ การรู้จักเลือกตัดสินใจ การใส่ใจกับความพิสดาร ความสามารถในการคิดอย่างแน่วแน่ การรู้จักสร้างสรรค์ การให้อภัย การเรียนรู้บทเรียนของความยากลำบาก ชื่นชมและเรียนรู้จากคนรอบข้าง ปฏิบัติต่อร่างกายด้วยความเคารพ รู้จักยกย่องชมเชย รับฟังด้วยความใส่ใจและเปิดกว้าง มีอารมณ์ขันและเบิกบาน การรู้จักปล่อยวาง เปิดความคิดและจิตใจเพื่อเรียนรู้การเปลี่ยนมุมมองที่ถูกต้องและเหมาะสม การรู้จักค้นหาความธรรมดาในความไม่ธรรมดา

3. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย 1) การวัดผลคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 34 คณะวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 51 อาชีพครอบครัวเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 23 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 23 สนใจองค์ประกอบเพลงด้านดนตรี คิดเป็นร้อยละ 31 และกลุ่มที่กำหนดเพลง คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อดนตรี ทำนอง และเนื้อหาสาระเพลงในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 มีความสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 เพศมีผลต่อความแตกต่างในความพึงพอใจด้านภาษาในบทเพลง นักศึกษาที่มีชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา อาชีพครอบครัว จุดสนใจเพลง และกลุ่มนักศึกษาที่กำหนด/ไม่กำหนดเพลง มีความแตกต่างในระดับความพึงพอใจในตัวศิลปิน ดนตรี เนื้อหา และภาษา และมีความแตกต่างในคุณธรรม ความสุข ด้านปราโมทย์ ปิติ ปัสลัทธิ สุข และสมาธิ 2) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า ขึ้นอยู่กับประสบการณ์วัตถุประสงค์และสถานการณ์แวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป โดยมี กระบวนการพัฒนาสอดคล้องกับหลักการพัฒนาในกระบวนการอริยสัจ 4 กล่าวคือ ในแง่ของเนื้อหาสาระของเพลง ผู้ประพันธ์และสร้างสรรค์ อาจจะนำเสนอกระบวนการบรรยายนำเสนอสภาพปัญหาหรือทุกข์ของสังคม อาจนำเสนอสาเหตุหรือสมุทัยของปัญหา อาจนำเสนอสภาพพ้นปัญหา ความสุข ความสมหวัง คือ นิโรธ หรืออาจนำเสนอแนวทางพ้นทุกข์ หรือการปฏิบัติที่ทำให้พ้นจากสภาพปัญหาชีวิต ส่วน

กระบวนการสร้างสรรค์เพลงตามกระบวนการแห่งอริยสัจ ก็คือ การกำหนดปัญหาหรือเรื่องที่จะนำเสนอได้ครอบคลุม (ปริญญะ) การรู้เหตุผลของประเด็นที่จะนำเสนอ (สมุทัย) การชี้ทางออก (นิโรธ) และเสนอวิธีแก้ไขปัญหาหรือทางออกของปัญหา (มรรค) และเพราะเหตุที่เพลงลูกทุ่งไทยมีความหลากหลายยึดหยุ่นทั้งในแง่ของเนื้อหา เป้าหมายและวิธีการ จึงทำให้เพลงลูกทุ่งไทยสามารถที่จะบูรณาการ สังเคราะห์เนื้อหาและความเป็นจริงเชิงบวกได้หลากหลายสอดคล้องกับกาลเทศะตามหลักพุทธจิตวิทยาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่งไทยเชิงพุทธจิตวิทยา ทั้งหลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในขอบเขตของเพลงลูกทุ่งไทย

บทเพลงเป็นศิลปะที่สัมผัสพร้อมกันทั้งนาฏกรรม การแสดงที่ผสมด้วยวรรณกรรม เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว สาร ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ ความเป็นจริง วัฒนธรรมประเพณี หรือวิถีชีวิตอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ด้านการเมืองการปกครอง ชีวิตความสัมพันธ์ และส่วนผสมของดนตรีและทัศนศิลป์ ซึ่งถ่ายทอดทำนอง จังหวะ อาจจะโดยตัวศิลปินนักร้อง ภาษาที่ใช้ ประพันธ์ ดนตรี จังหวะ และทำนองที่เหมาะสม แม้ว่าเพลงลูกทุ่งจะให้ความสำคัญต่อความเพลิดเพลิน อารมณ์ ความรู้สึกเป็นหลัก แต่ผู้ประพันธ์ก็สอดแทรกสาระหรือความจริงที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและความสุขของผู้ฟัง ผู้ฟังนอกจากจะฟังเพื่อความสนุกสนานบันเทิงแล้ว ผู้ฟังมักจะเข้าใจสาระย่อมจะได้รับรู้จากเรื่องราวและเนื้อหาในบทเพลงนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี ไชยชำนาญ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ชลธิ์ ธารทอง” (มาลินี ไชยชำนาญ, 2535) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ชลธิ์ ธารทอง ในด้านศิลปะการนิพนธ์ สภาพสังคมวัฒนธรรมทรรชนะของผู้ประพันธ์ การวิจัยพบว่า ด้านศิลปะการประพันธ์ นิยมใช้สำนวนสุภาพ คำอุทาน ถ้อยคำและสำนวนใหม่ ๆ นิยมสร้างภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ นามมัย อาวตพากษ์และอติพจน์ ใช้สัญลักษณ์เฉพาะบุคคลมากกว่าสัญลักษณ์ตามธรรมเนียมนิยม บทเพลงใช้ รสสัลลาบังคพิสัยมากที่สุด ด้านสังคมวัฒนธรรม บทเพลงได้สะท้อนระบบครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม นันทนาการ และปัญหาของสังคมเอาไว้ และมีความสัมพันธ์กับงานของภทยา ภักดีบุรี ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวรรณกรรมเพลงของ

ไพบูลย์ บุตรขัน” (ภักยา ภักดีบุรี, 2535) ไพบูลย์ บุตรขัน ได้ประพันธ์เพลงไว้เป็นจำนวนมาก บทเพลงสะท้อนการสร้างสรรค และอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย กล่าวคือได้นำลักษณะของทำนอง เพลงพื้นบ้านและเพลงไทยเดิมมาสร้างสรรค์เป็นเพลงต่าง ๆ ทำให้คนได้คุ้นเคยกับเพลงพื้นบ้าน บทเพลงส่วนใหญ่สะท้อนภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนไทยโดยเฉพาะสังคมชนบท และมี เพลงจำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึงแนวความคิดและคตินิยมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเกิด คุณค่าคือช่วยส่งเสริมให้คนกระทำแต่ความดีและสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข นอกจากนี้เพลง ของ ไพบูลย์ บุตรขัน ยังสะท้อนวัฒนธรรมและประเพณีไทยไว้หลายประการ

2. การสังเคราะห์เชิงบูรณาการหลักพุทธธรรมและจิตวิทยาสร้างคุณธรรมและความสุข ในบทเพลงลูกทุ่งไทย

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขประกอบด้วย หลักธรรมที่เป็น ใจความสำคัญพื้นฐาน คือ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการพัฒนา และแก้ไขปัญหาตามกระบวนการพุทธจิตวิทยา ขั้นตอนการพัฒนา คือ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วยศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา ในการสร้างสุขบุคคลต้องอาศัยปัจจัย เบื้องต้น 2 ประการ เพื่อการพัฒนาไปตามเส้นทาง คือ หลักการพึ่งผู้อื่นที่เป็นกัลยาณมิตรที่ คุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม ส่วนผู้ที่ก้าวหน้าในกระบวนการพัฒนาจะมี เข้มแข็งตามลำดับตามหลักอินทรีย์ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ส่วนผู้ที่มี คุณสมบัติสมบูรณ์ตามหลักพุทธคุณ 3 คือ ปัญญาธิคุณ วิสุทธิคุณ และกรุณาคุณ และหลัก จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและความสุข เป็นผลจากการศึกษาวิจัยทางจิตวิทยา ที่ค้นพบตัวแปรที่มีผลต่อความสุขแตกต่างกันออกไป แต่โดยสรุปกล่าวถึงปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ สิ่งเร้าภายนอก ซึ่งหมายถึง ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางชีว ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยภายใน คือ ศักยภาพของอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ การคิด ความจำ การ แก้ปัญหา ทักษะสติ แรงจูงใจ สุขภาพจิต และพฤติกรรมในการแก้ปัญหาในรูปแบบของการตอบสนอง รวมถึงผลลัพธ์ของการตอบสนอง หากตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวมามีความเหมาะสมก็จะทำให้ บุคคลมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงคุณค่าและคุณภาพจิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การ พัฒนาตนให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความสามารถที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่สุขภาวะ ทางจิตที่สมบูรณ์ ซึ่งอาจเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น ปรกายความเบิกบานจากการดำรง อยู่ ความเบิกบานอย่างลึกซึ้ง จิตที่มีสุขภาพดียิ่ง มิใช่แค่ความเพลิดเพลินชั่วครู่ชั่วยาม แต่เป็น

คุณสมบัติทางจิตที่สำคัญ คือ การรู้จักเลือกตัดสินใจ การใส่ใจกับความพิถีพิถัน ความสามารถในการคิดอย่างแน่วแน่ การรู้จักสร้างสรรค์ การให้อภัย การเรียนรู้บทเรียนของความยากลำบาก ชื่นชมและเรียนรู้จากคนรอบข้าง ปฏิบัติต่อร่างกายด้วยความเคารพ รู้จักยกย่องชมเชย รับฟังด้วยความใส่ใจและเปิดกว้าง มีอารมณ์ขันและเบิกบาน การรู้จักปล่อยวาง เปิดความคิดและจิตใจเพื่อเรียนรู้การเปลี่ยนมุมมองที่ถูกต้องและเหมาะสม การรู้จักค้นหาความธรรมดาในความไม่ธรรมดาสอดคล้องกับงานของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า ชีวิตของมนุษย์นั้น หากจะกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนพัฒนาด้านใน 3 ด้านด้วยกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542) คือ 1) ด้านพฤติกรรม คือ ด้านความสัมพันธ์ที่แสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แบ่ง ออกเป็นสัดส่วนสำคัญดังนี้คือ (1) พฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือ โลกแห่งวัตถุ โดยเฉพาะการใช้อินทรี คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้ โดยไม่เกิดโทษก่อผลเสียหาย แต่ได้ผลดีส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการฝึกอินทรีให้มีประสิทธิภาพในการใช้งาน (2) พฤติกรรมในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และโลกของการใช้ชีวิต การอยู่ร่วมสังคม โดยไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อน หรือเวรภัย แต่ให้รู้จักมีความสัมพันธ์ ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างน้อยดำรงตนอยู่ในขอบเขตแห่งศีล 5 รักษา กติกาสังคม กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายระเบียบแบบแผน คือวินัยแม่บทแห่งชุมชนหรือสังคม ของตน และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าจรรยาบรรณต่าง ๆ (3) พฤติกรรมในด้านอาชีวะ คือ การทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยมีศิลปวิทยา วิชาชีพ ที่ฝึกไว้อย่างดี มีความชำนาญชำนาญที่จะปฏิบัติให้ได้ผล และเป็นสัมมาชีพ 2) ด้านจิตใจ ได้แก่ (1) คุณภาพจิต ได้แก่ คุณธรรมความดีงามต่าง ๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญู กตเวทิตา คารวะ หิริโอตตปปะ ฯลฯ ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้งอกงาม และเป็นพื้นฐานของ พฤติกรรมที่ดีงาม (2) สมรรถภาพจิต ได้แก่ ความสามารถเข้มแข็ง มั่นคงมีประสิทธิภาพของจิต เช่น ฉันทะ (ความใฝ่รู้ ใฝ่ดี ใฝ่ทำ) ความเพียร (วิริยะ) ความขยัน (อุตสาหะ) ความอดทน (ขันติ) ความระลึก นึกทัน ตื่นตัว ควบคุมตนได้ (สติ) ความตั้งมั่น แน่วแน่ ไส สงบ อยู่ตัวของจิต (สมาธิ) รวมทั้งความไม่ประมาท เป็นต้น ที่ทำให้ก้าวหน้ามั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงาม และ พร้อมทั้งจะใช้ปัญญา (3) สุขภาพจิต ได้แก่ สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัว เศร้าหมอง เปรี้ยวร้อน เป็นต้น สดชื่นเอิบอิ่ม ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน และ 3) ด้านปัญญา ซึ่งมีการพัฒนาหลายระดับ คือ (1) ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สดับรับฟัง หรือ

เล่าเรียน และรับถ่ายทอดศิลปะ วิทยาการตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (2) การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน หรือเอนเอียง ด้วยความชอบชั่ง หรือ อคติทั้งหลาย (3) การคิดพิจารณาวินิจฉัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใช้ปัญญาบริสุทธิ์ไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ผลประโยชน์และความเกลียดชัง เป็นต้น ครอบงำบัญชา (4) การรู้จักมอง รู้จักคิด ที่จะให้เข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ อย่างที่เรียกว่า มองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวเหตุปัจจัย เป็นต้น (5) การรู้จักคิดจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย (6) ความสามารถแสวงหา เลือกคัดจัดประมวลความรู้คิดได้ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาและสร้างสรรค์ และ (7) ความรู้แจ้งความจริงของโลกและชีวิต หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิต ขจัดความทุกข์ในจิตใจของตนได้ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วย ความผันผวนปรวนแปรของสิ่งต่าง ๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก สว่างโล่งโปร่งผ่องใสไร้พรมแดน ซึ่งทำให้ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย และดำเนินชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย

การวัดผลคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ อาชีพครอบครัว ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจุดสนใจเพลงลูกทุ่งที่ตัวดนตรี และเป็นกลุ่มที่มีการกำหนดเพลงให้ฟัง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจและให้ความสนใจต่อศิลปินและตัวภาษาที่ใช้ประพันธ์เพลงในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.49 และ 3.36 ตามลำดับ มีความพึงพอใจและสนใจต่อดนตรี ทำนอง และเนื้อหาเพลงในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 และ 3.54 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีความปรารถนา มีสมาธิในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.48 และ 3.43 มีปิติ มีปีติสัทธา มีความสุขในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.51, 3.56 และ 3.59 ตามลำดับ เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างในระดับความพึงพอใจด้านภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ความพึงพอใจด้านศิลปิน ดนตรี และเนื้อหาไม่มีความแตกต่าง ภูมิสำเนา ไม่มีผลต่อความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งความพึงพอใจด้านศิลปิน ดนตรี เนื้อหา และภาษา

นักศึกษาที่อยู่ชั้นปีแตกต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งด้านความพึงพอใจต่อศิลปิน ดนตรี เนื้อหาเพลง และภาษาที่ใช้ในเพลงนักศึกษาที่สังกัดคณะแตกต่างกันมีความแตกต่างในความพึงพอใจด้านดนตรี เนื้อหาเพลง และภาษาที่ใช้ในการประพันธ์ที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่ครอบครัวยุติบัตรแตกต่างกันมีความแตกต่างในระดับความพึงพอใจด้านศิลปิน ดนตรี และเนื้อหาเพลง มีความพึงพอใจต่อเพลงลูกทุ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่สนใจในตัวศิลปินและด้านเนื้อหา มีความแตกต่างกันในระดับความพึงพอใจต่อเพลงลูกทุ่งที่ระดับ 0.05 กลุ่มนักศึกษาที่กำหนดเพลงให้ฟัง และกลุ่มที่ไม่ได้กำหนดเพลงให้ฟังมีความแตกต่างในระดับความพึงพอใจต่อเพลงลูกทุ่งด้านศิลปิน ด้านดนตรี ด้านเนื้อหา และด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กลุ่มตัวอย่างที่มีชั้นปีที่กำลังศึกษา คณะที่ศึกษา อาชีพของครอบครัว จุดสนใจในองค์ประกอบเพลง และกลุ่มที่กำหนด/ ไม่กำหนดเพลงที่ฟังมีความแตกต่างในระดับคุณธรรมและความสุขด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยัน ความรัก ความกล้า และความสงบใจ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน ภูมิภาคที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในระดับคุณธรรมและความสุข ทั้งด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยัน ความรัก ความกล้า และความสงบใจ และรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและความสุขเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่งไทย พบว่า ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ วัตถุประสงค์และสถานการณ์แวดล้อมที่ต่างกันออกไป โดยมี กระบวนการพัฒนาสอดคล้องกับหลักการพัฒนาในกระบวนการอริยสัจ 4 กล่าวคือ ในแง่ข้อเนื้อหาสาระเพลง ผู้ประพันธ์และสร้างสรรค์ อาจจะนำเสนอกระบวนการบรรยายนำเสนอสภาพปัญหาหรือทุกข์ของสังคม อาจนำเสนอสาเหตุหรือสมุทัยของปัญหา อาจนำเสนอสภาพปัญหา ความสุข ความสมหวัง คือ นิโรธ หรืออาจนำเสนอแนวทางพ้นทุกข์ หรือการปฏิบัติที่ทำให้พ้นจากสภาพปัญหาชีวิต ส่วนกระบวนการสร้างสรรค์เพลงตามกระบวนการอริยสัจ ก็คือ การกำหนดปัญหาหรือเรื่องที่จะนำเสนอได้ครอบคลุม (ปริยญญายะ) การรู้เหตุผลของประเด็นที่จะนำเสนอ (สมุทัย) การชี้ทางออก (นิโรธ) และเสนอวิธีแก้ไขปัญหาหรือทางออกของปัญหา (มรรค) และเพราะเหตุที่เพลงลูกทุ่งไทยมีความหลากหลายยืดหยุ่นทั้งในแง่ของเนื้อหา เป้าหมายและวิธีการ จึงทำให้เพลงลูกทุ่งไทยสามารถที่จะบูรณาการ สังเคราะห์เนื้อหาและความเป็นจริงเชิงบวกได้หลากหลายสอดคล้องกับกาลเทศะตามหลักพุทธจิตวิทยาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของ พระมหาสมชัย สิริพุดนโน ที่ได้ศึกษาเรื่อง “หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ปรากฏ

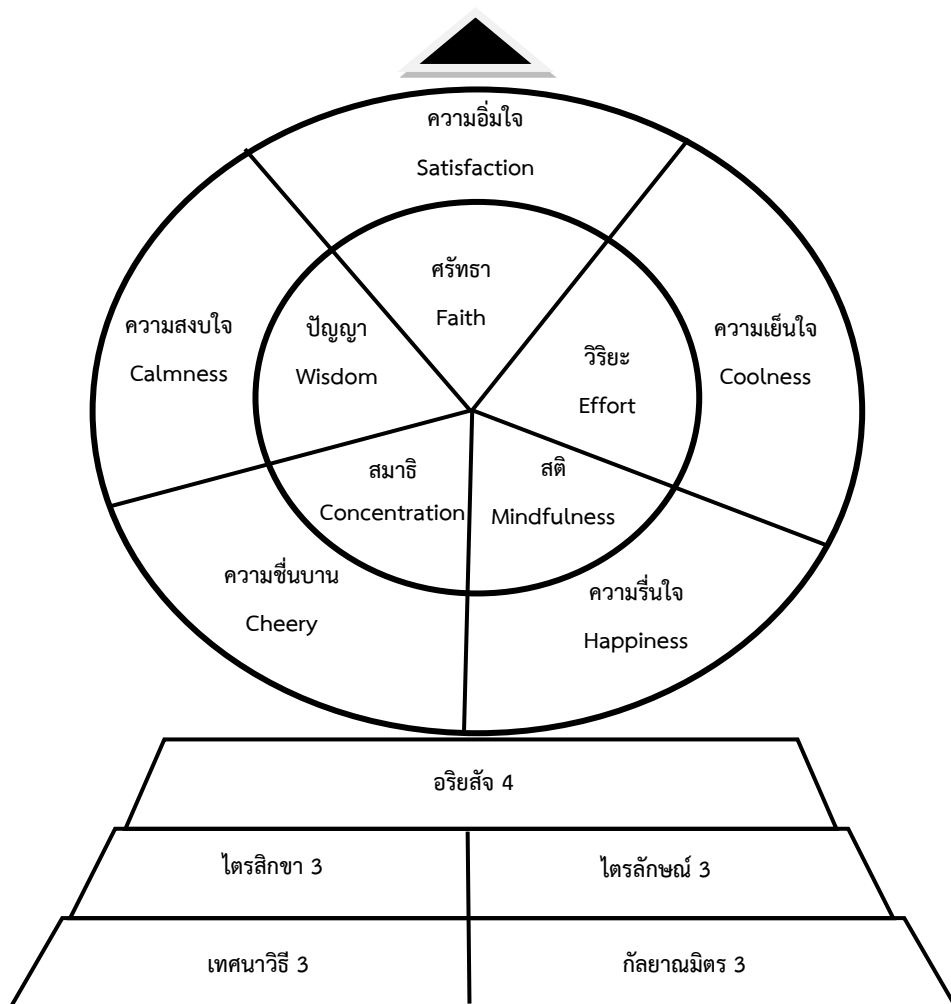
อยู่ในเพลงลูกทุ่งไทย” (พระมหาสมชัย สิริวิฑฺฒโน (ศรีนอก), 2537) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมบทเพลงลูกทุ่ง เริ่มตั้งแต่ยุคทองของเพลงลูกทุ่ง คือเมื่อปลายปี พ.ศ.2507 นำมาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่สะท้อนถึงเพลงลูกทุ่งที่สอดคล้องกับคำสอนพุทธศาสนา อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อบทเพลงลูกทุ่งและวิเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่ง และพบว่า เพลงลูกทุ่งไทยไม่ได้ให้แต่ความบันเทิงใจเท่านั้น หากแต่ยังได้แฝงความคิดและแนวทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อและหลักธรรมในศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา เพลงลูกทุ่งไทยมีเนื้อหาสร้างสรรค์ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ที่หลากหลาย ทั้งการปลุกใจ สดุดี เสนอคุณค่าของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สะท้อนความเป็นจริงของสังคม ความงามและสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ หรือแม้แต่สั่งสอนอบรมผ่านสุภาษิต คำพังเพย นอกจากนี้ ที่สำคัญเพลงลูกทุ่งไทยได้สะท้อนสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา ไม่ก็สภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติสภาพแวดล้อม ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ประเพณี ความเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมจริยธรรม หรือสภาพการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการของขนบธรรมเนียมประเพณี

4. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง พุทธจิตวิทยาการสร้างคุณธรรมและความสุข
ในบทเพลงลูกทุ่งไทย

แบบจำลองพุทธจิตวิทยาการสร้างคุณธรรมและความสุขในบทเพลงลูกทุ่งไทย

SCHCC-FEMCW MODEL

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถอธิบายดังนี้

จากการวิเคราะห์หลักการ-เหตุผล เป้าหมาย วิธีการเชิงพุทธจิตวิทยาในบทเพลงลูกทุ่ง
ที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ขึ้นมานั้น ส่วนใหญ่ของบทเพลงลูกทุ่งจะมีหลักพุทธธรรม คือ อริยสัจ 4

ไตรสิกขา 3 ไตรลักษณ์ 3 เทศนาวิธี 4 และกัลยาณมิตร 7 เป็นฐานหลักที่เป็นหลักการ วิธีการ และเป้าหมายของผู้แต่งเพลงที่จะประพันธ์เพื่อใช้อุบายสอดให้ได้หลักคิด หลักการดำเนินชีวิต และหลักการครองชีวิตทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตคู่ ชีวิตครอบครัว รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง สุขสงบมีศีลธรรมอันดีงามตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจไปพร้อมกับ ความรื่นเริงบันเทิงใจไปพร้อมกัน

สรุป

เพลงลูกทุ่งมีลักษณะที่ไม่มีอัตรา มีการบูรณาการสาระที่หลากหลาย จึงทำให้ครูเพลง สามารถที่จะสร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งตามแบบฉบับของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่ของวิธีการ ครูเพลงบางท่านสร้างสรรค์บทเพลงจากความซาบซึ้งในประสบการณ์เฉพาะของตนเอง ครู เพลงบางท่านสร้างสรรค์เพลงจากความสามารถทางด้านภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ครู เพลงบางท่านก็เริ่มจากการเลือกสรรทำนองที่กินใจตามวัตถุประสงค์ของเพลง ครูเพลงบางท่าน ก็สร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งจากสาระธรรมอันเป็นสัจจะแน่นอนในพระพุทธศาสนา หรือสาระแห่ง ธรรมชาติ ความจริงแห่งวิถีชีวิต คุณค่าแห่งวัฒนธรรมประเพณี หรือสะท้อนความเป็นจริงในวิถี ชีวิตร่วมสมัย หรือแม้แต่บางท่านก็ได้นำเอาภูมิปัญญาหรือลักษณะศิลปวัฒนธรรมที่คนทั่วไปได้ หลงลืมไปแล้วนำมาสร้างความประทับใจด้วยองค์ประกอบในกระบวนการเพลงลูกทุ่ง ไม่ว่าจะเป็น เป็นศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นโดยศักยภาพของศิลปิน สุนทรียศาสตร์ทางด้านศิลปะ ดนตรี นาถ ลักษณ์ การแสดง วรรณศิลป์ มาสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ คุณธรรมและความสุขของปัจเจกบุคคลและความสุข ความสงบของสังคมสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ จากการบูรณาการความรู้ทาง พระพุทธศาสนาทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา รวมทั้งปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ครูเพลง จากการศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ตลอดจนการสำรวจทัศนคติความพึงพอใจผลทางคุณธรรมและความสุขของนักศึกษาซึ่งเป็นคน รุ่นใหม่ ทำให้พบว่า เหตุผลและหลักการของการสร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งต้องให้ความสำคัญต่อ

องค์ประกอบของเพลงทั้ง 4 อย่างเป็นเบื้องต้น คือ ดนตรี ทำนอง ศิลปิน และเนื้อหาสาระเพลง ผู้ประพันธ์ท่านใดยังมีความสามารถสร้างสรรค์บทเพลงที่มีเสียงและทำนองกินใจ ดนตรีกินใจ และเนื้อหากินใจ ได้มากเท่าใด ก็สามารถสร้างสรรค์บทเพลงที่เป็นอมตะได้มากเท่านั้น ในกระบวนการสร้างสรรค์เพลงและเพื่อให้เพลงเป็นที่นิยมของผู้ฟัง ผู้สร้างสรรค์เพลงจะโดยเจตนาเจาะจงเป้าหมายเฉพาะ หรือสร้างสรรค์เพลงไปตามประสบการณ์ที่สั่งสมมาตามเหตุการณ์หรือวิถีชีวิตทั้งของตนเองหรือการสังเกตจากชาวบ้าน ล้วนมีกระบวนการสร้างสรรค์เพลงสอดคล้องกับกระบวนการไตรสิกขา กล่าวคือ ครูเพลงเองจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญ มีสมาธิจิตและมีเนื้อหาที่ต้องการจะถ่ายทอด ในส่วนผู้ฟังเพลง บทเพลงจะต้องดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง (ศิลปิน) ให้สนใจมีสมาธิในการฟัง จนเกิดคุณธรรม 5 ประการ คือ ความขี้นบาน ความอิมใจ ความเย็นใจ ความรื่นใจ และความสงบใจ ซึ่งเป็นองค์ของสมาธิ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมสูงสุดตามหลักพุทธจิตวิทยา จากนั้นก็จะทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญานำไปสร้างสรรค์ชีวิตส่วนตัวและสังคม ให้มีความสุขสงบยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผู้วิจัยจึงใคร่จะเสนอแนะผลการวิจัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้โดยสรุปดังนี้

1.1 พุทธจิตวิทยาเพื่อสร้างคุณธรรมและความสุขในเพลงลูกทุ่งไทย ควรเป็นเป้าหมายสำคัญที่สามารถใช้วิธีการและกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้หลากหลายตามความแตกต่างของผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาสมัยใหม่ คือ แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งไม่ปฏิเสธทฤษฎีและหลักการทางจิตวิทยากลุ่มใดเลย เพียงแต่ว่าหลักการและวิธีการทางจิตวิทยานั้น ๆ จะต้องตอบสนองต่อความสุขยิ่ง ๆ ขึ้น (Happier) หมายความว่ากิจกรรมต่าง ๆ กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างสรรค์เพลงต้องนำไปสู่ความสุขยิ่ง ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะกลยุทธ์ทางการตลาด กลยุทธ์ในการแสดงของศิลปิน หรือองค์ประกอบในการแสดงบนเวที รวมถึงดนตรีเนื้อหา สาระเพลงจะเป็นอย่างไรก็ตาม ก็ควรนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมและความสุขในเบื้องต้นเพื่อผู้ฟังเอง หรือการร่วมกันสร้างสุขและคุณธรรมให้แก่สังคม

1.2 ในส่วนผู้ฟังเพลงซึ่งเป็นผลจากการค้นพบทั้งทางหลักธรรมในพุทธจิตวิทยาจากทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก จากการสัมภาษณ์ครูเพลง นักวิชาการทางด้านดุริยางคศิลป์ จากปราชญ์และนักวิชาการทางด้านจิตวิทยา สามารถสรุปไปในทิศทางเดียวกันว่าเพลงยอดนิยมและเป็นอมตะจะมีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ เนื้อหากินใจ เสียงกินใจ และ

ดนตรีกินใจ ในส่วนเสียงกินใจและดนตรีกินใจ ผู้ฟังเพลงอาจไม่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการรับรู้ที่พิเศษอะไรมาก เพราะคนทั่ว ๆ ไปก็สามารถที่จะรับรู้อารมณ์ความรู้สึกที่สร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการเพลงอยู่แล้ว แต่การมีโยนิโสมนสิการหรือการใคร่ครวญถึงสาระเพลง อาจจะต้องฝึกฝนทักษะการฟังเหมือนดังสุภาษิตในพระพุทธศาสนาที่ว่า “สุสุสสัง ลภเต ปัญญัง การฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา” เพราะในส่วนของความคิดและเนื้อหาเพลง ผู้ประพันธ์ได้สรุปองค์ความรู้อย่างลงตัว ด้วยความคิดรวบยอดที่สมบูรณ์อย่างลัดสั้นในช่วงเวลาไม่เกิน 4 นาทีของความยาวเพลงลูกทุ่งแต่ละเพลง เพื่อที่การฟังเพลงจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างปัญญาในวิถีชีวิตนอกเหนือจากความบันเทิงเริงรมย์อย่างเดียว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่จะมีการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องจากงานวิจัยของผู้วิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ การบรรลุธรรมจากบทเพลงในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพระสาวกที่บรรลุเป็นพระอรหันต์ด้วยบทเพลง

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง แก่นทฤษฎีทั้งทางด้านสุนทรียศาสตร์ ดุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์ ศิลปะการแสดง (นาฏลักษณะ) ประกอบโดยละเอียดด้วย เพื่อนำมาบูรณาการในกระบวนการเพลงลูกทุ่งได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยพุทธจิตวิทยาในบทเพลงเพื่อชีวิตที่ส่งผลต่อการพัฒนาจิตปัญญาของวัยรุ่นไทย

2.4 ควรมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงไทยสากลร่วมสมัยเพื่อเยียวยาผู้ป่วยทางจิต

เอกสารอ้างอิง

พรเลิศ อธิษฐ์. (2554). เปิดห้องเรียนวิชาความสุข. กรุงเทพมหานคร: The Sagalyn Agency.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระมหาสมชัย สิริวฑฒโน (ศรีนอก). (2537). หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งไทย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภักยา ภักดีบุรี. (2535). การศึกษาวรรณกรรมเพลงของ ไพบลุย บุตรขัน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- มาลินี ไชยชำนาญ. (2535). การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง. ใน ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.